

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ИНВЕСТИРА ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ

Договор за безвъзмездна финансова помощ
№. BG051PO001-5.1.05- 0008- C0001

Проект: „РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ, РЕАЛИЗАЦИЯ, РАЗВИТИЕ“

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

НАЦИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ НА
РАБОТОДАТЕЛИТЕ НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНЯ

ПЪРВО
НАЦИОНАЛНО
ИЗЛОЖЕНИЕ
СОФИЯ
28.-30.09.2013

ДНИ НА
РАВНИТЕ
ВЪЗМОЖНОСТИ

ДОСТЪПНА ЖИЗНЕНА И АРХИТЕКТУРНА СРЕДА ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА ПРАВОТО НА ТРУД НА ХОРА С УВРЕЖДАНЯ

Трудовата заетост на хората с увреждания е тясно свързана с наличието на достъпна среда в нейното цялостно многообразие. Осигуряването на такава среда продължава да бъде един от най-тежките проблеми, който понастоящем не намира адекватно решение. Този проблем съществува в различна степен и в останалите страни-членки, тъй като разрешаването му зависи от много и различни по своя характер (държавни и местни) структури.

Един от най-тежките проблеми за хората с увреждания е достъпа до работното място, т.е. **осигуряването на достъпна среда, който** все още не намира решение.

Друга причина хората с увреждания да намират слаба реализация на пазара на труда е нежеланието на работодателите да извършват допълнителни разходи за осигуряване на подходяща работна среда за тези лица, която да е съобразена с техните функционални възможности. Към настоящия момент единствено и само в Закона за интеграция на хората с увреждания (ЗИХУ) и правилника за неговото приложение (ППЗИХУ) са предвидени мерки за финансиране на работодателите от обичайна и специализирана работна среда за адаптиране на работните места на наетите лица с увреждания.

Осигуряването на достъпна архитектурна среда в урбанизираните територии е най-съществената предпоставка за осигуряване на равни възможности за пълноценно и активно участие във всички области на обществения живот на хората със специфични възможности.

КОНСТИТУЦИЯ НА РБ:

„Чл. 6. (1) Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права.

(2) Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.“

Съгласно Чл. 5. от Закона за защита от дискриминация изграждането и поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до публични места, се смятат за дискриминация.

Правна уредба и цели. Изискванията за достъпна жизнена и архитектурна среда за хората с увреждания са регламентирани в Раздел IV на Закона за интеграция на хората с увреждания (ЗИХУ),

Закона за устройство на територията (ЗУТ) и Наредба № 4 на МРРБ, както и в други закони и наредби, сред които е и Наредбата за изграждане на общодостъпна среда в гр. София. С тяхното изпълнение се цели да се постигнат подходящи условия за реална интеграция на хората с увреждания чрез приспособяване на архитектурната вътрешна и външна среда към физическите, сензорните и/или менталните увреждания, за да се преодолеят ограниченията в социалните контакти и включване, причинени от бариери на средата.

Тези цели изцяло отговарят на изискванията на **Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН** - чл.9 „Достъпност“, съгласно който „държавите – страни са длъжни да предприемат подходящи мерки за осигуряване за хората с увреждания на равен достъп до физическата среда на живеене, до транспорта, информацията и комуникациите, включително до информационните и комуникационните системи и технологии и до всички останали удобства и услуги, отворени или предназначени за широката общественост, както в градските, така и в селските райони“. Правната рамка в случая не противоречи и на чл.5 „Равенство и забрана на дискриминация“ и на чл.12 „Равнопоставеност пред закона“, които имат „хоризонтален“ характер.

Съгласно ЗАКОНА ЗА ИНТЕГРАЦИЯ НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНЯ

Държавните органи и органите на местното самоуправление организират устройството и изграждането на урбанизирани територии за населението, включително за хората с увреждания, при условия и по ред, определени в Закона за устройство на територията.

Министерството на регионалното развитие и благоустройството създава условия за достъпна жизнена и архитектурна среда за хората с увреждания, като разработва нормативни актове, правила, норми и нормативи за:

1. урбанизираната територия и нейните елементи;
2. сградите, съоръженията и техните елементи;
3. елементите за адаптиране на съществуващи сгради за обществено ползване и прилежащата им околна среда.

Министерството на физическото възпитание и спорта и Министерството на образованието, младежта и науката в сътрудничество с общините, спортните федерации и спортните клубове създават условия за социална интеграция на хората с увреждания чрез:

1. приспособяване и предоставяне на спортните обекти и съоръжения за ползване от хора с увреждания;
2. популяризиране на спортни прояви на хора с увреждания чрез средствата за масово осведомяване;

3. подпомагане участието на спортистите с увреждания в тренировъчна и състезателна дейност;

4. подпомагане на извънучилищни детски и младежки дейности.

Министерството на културата в сътрудничество с общините осигурява условия за интеграция на хората с увреждания чрез:

предоставяне на специализирана информация за използване на услуги, маршрути, архитектурно-транспортни и други облекчения в места за обществено ползване, предназначени за отдих и култура;

Общините в рамките на предоставената им компетентност осигуряват:

1. изграждането на достъпна архитектурна среда в детските градини и училищата;

Актовете, с които се установяват административните нарушения по закона, се издават от длъжностни лица, определени от: **началника на Дирекцията за национален строителен контрол - за нарушения в областта на достъпната архитектурна среда.**

Право на достъпна жизнена и архитектурна среда и жи-

Въпреки нормативните разпоредби към настоящия момент не е осигурен свободен достъп за хората с увреждания до обществените сгради и съоръжения - държавна и общинска собственост и не са преодоляни съответните архитектурни, транспортни и комуникативни бариери.

Хората с увреждания присъстват в малко на брой специфични програми и цели.

Предложения за допълнителни мерки в закона за интеграция на хората с увреждане, свързани с необходимостта от изменение на Закона за местните данъци и такси, касаещо въвеждане на данъчно облекчение за собственици на сгради, получили сертификат за „достъпност“, изразяващо се в заплащане на по-нисък размер на данъка върху недвижимите имоти.

Необходимо е въвеждане на разпоредби за контрол, относно достъпна архитектурна среда в сградите и съоръженията – държавна собственост на територията на областта. Имайки пред вид, че специалистите (архитекти, строители, инженери и т.н.) се ръководят в работата си от Закона за устройството на територията, то следва да се да бъдат преразгледани и актуализирани регламентите в него, което е и в съответствие с разпоредбите на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН.

Необходимо е да се предвидят мерки в дългосрочен план за въвеждане на регламенти за универсален дизайн.

лица имат всички български граждани. Правото на достъпна среда се отчита на всеки етап на получаване на разрешение за строеж като част от задължителната оценка. При това, оценката не е еднократна, а се следи дали е защитено това право при приемане на всеки отделен елемент от строителството, за когото е нужно разрешение. Разписването на специални наредби за отделните елементи на строежа целят разграничаване на изискванията с оглед дефицитите за придвижване, охрана и безопасност на различните групи лица с увреждания. Елементите на достъпната среда се свързват помежду си с достъпен маршрут от улици и пешеходни пространства до достъпен вход на сграда или съоръжение; от достъпни места за паркиране до достъпен вход на сграда или съоръжение; от спирки на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници до достъпен вход на сграда или съоръжение.

За урбанизираните територии на първо място се предлага достъпните маршрути да включват разстоянието от приемните сгради на транспорта (автогари, железопътни гари, летища, морски и речни гари) до спирките на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници и до достъпните места за паркиране; от сградите на лечебните заведения за болнична и извънболнична помощ до спирките на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници и до достъпните места за паркиране; от административните сгради на централните изпълнителни органи и общинската администрация до спирките на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници и до достъпните места за паркиране; от достъпните сгради на учебните заведения и училищата до спирките на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници и до достъпните места за паркиране; пешеходните пространства в централните зони на урбанизираните територии, предназначени за многофункционално ползване; от достъпните сгради за обществено обслужване и достъпните жилищни и производствени сгради до спирките на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници и до достъпните места за паркиране. Всички тези маршрути да са обозначени с международния символ „Инвалид“ и да са осигурени с подходящо осветление, разположено по начин, удобен за ориентация на хората с увреждания, без да се създава опасност от заслепяване.

Една от изтъкваните причини за това, че не се прилага нормативната база за осигуряване на достъпна архитектурна среда за хората с увреждания е лошото икономическо и финансово състояние на страната и липсата на достатъчно средства, но за изграждането на достъпна за всички архитектурна среда в доста случаи не изисква средства или те не са обосновавани големи. По-скоро липсата на превантивен контрол и занижения контрол по прилагането на действащите нормативни документи и налагане на санкции за неизпълнението им е причина за неприлагането им на практика.

Съгласно чл. 32 от ЗИХУ „Държавните органи и органите

на местното самоуправление организират устройството и изграждането на урбанизирани територии за населението, включително за хората с увреждания, при условия и по ред, определени в Закона за устройство на територията.“ В чл. 169 (2) от ЗУТ се посочва, че “Строежите се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания, определени с наредба на министъра на регионалното развитие и благоустройството. Ръководителите на централните изпълнителни органи и кметовете на общините ежегодно разработват програми с мерки за привеждане на урбанизираната територия и на съществуващи отделни сгради и съоръжения в нея в съответствие с изискванията за достъпна среда и предвиждат средства за тяхното реализиране.“ Разработването на програми, осигуряване на финансирането им и контролът по тяхното изпълнение и спазване на изискванията за изграждане на достъпна архитектурна среда, съгласно нормативните документи се възлага на различни звена от държавната и общинска администрация, което предполага много добра координация между местните власти и държавната администрация за събиране на информация по изпълнението на мерките за създаване на достъпна среда. За съжаление в преобладаващата си част държавните и общински администрации не разполагат с достатъчно на брой и подходящо квалифицирани кадри за осъществяване на ефективен контрол, а и координацията между тях е слаба.

Въпреки че съгласно чл.3 от НАРЕДБА № 4 ОТ 1 ЮЛИ 2009 Г. ЗА ПРОЕКТИРАНЕ, ИЗПЪЛНЕНИЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА СТРОЕЖИТЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ С ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ДОСТЪПНА СРЕДА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДАНЯ

/в сила от 14.07.2009 г. издадена от Министерството на регионалното развитие и благоустройството/ “При оценяване съответствието на инвестиционните проекти на строежите в експертните съвети на одобряващите администрации и в държавните приемателни комисии за въвеждане в експлоатация на строежите участват и представители на национално представителните организации на хора с увреждания и за хора с увреждания.” на практика липсва яснота относно функциите и правомощията на национално представителните неправителствените организации, а в законодателството не са предвидени възможности за реалната им намеса при неспазване на предвидените в законовата уредба изисквания.

Редът за обжалване на констатирани нарушения е сложен и продължителен.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ

Необходимо е изработване на механизъм за контрол и санкция за неизпълнение на предписаните сега законови норми, с което да се гарантира изграждането, поддържането и достъпна жизнена и архитектурна среда за хората с увреждания в страната.

Към Министерството на труда и социалната политика, което отговаря за изпълнение на държавната политика за интеграция на хората с увреждания да се създаде звено със следните функции и задачи:

Подпомага Министъра на МТСП при осъществяването на дейностите по организацията и координацията на различните звена от държавната и общинска администрация, които разработват програми, осигуряват финансирането им и контролът по тяхното изпълнение и спазването на изискванията за изграждане на достъпна архитектурна среда съгласно нормативните документи;

Организира и провежда обучения и дискуссионни форуми на служителите в новосъздаденото звено, служители от държавната и общинските администрации и членове на неправителствените организации по въпросите за изграждане на достъпна архитектурна среда за всички и организира издаване на сертификат след оценка на компетентностите;

Изграждане на достъпен за хората с увреждания Национален информационен портал, на който да се публикува информация за действащите нормативни изисквания, стандарти, добри практики, чужд опит; възможности за финансиране на проекти за адаптиране на архитектурната среда; сигнали за нарушения на действащите нормативни актове; информация и предложения от НПО относно осигуряването на достъпна архитектурна среда и др.

В НАРЕДБА № 5 ОТ 28 ДЕКЕМВРИ 2006 Г. ЗА ТЕХНИЧЕСКИТЕ ПАСПОРТИ НА СТРОЕЖИТЕ КАТЕГОРИЧНО ДА СЕ РЕГЛАМЕНТИРА ТЕКСТ, ЧЕ При нарушения на ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ДОСТЪПНА СРЕДА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ обжалването не е обвързано със срок и разрешенията за строеж могат да се отменят по всяко време, включително и след като са влезли в сила. В тези случаи сигнал за нарушението може да подава всяко лице до органите на Дирекция за надзор и строителен контрол (ДНСК) и нейните подразделения, до общинските (районните) администрации, до кмета на общината или до прокуратурата, които са длъжни да извършат проверка и ако са налице законовите изисквания, да подадат жалба за отмяна на документите.

Не е за подценяване факта, че към настоящия момент няма достатъчно подготвени, както служителите от държавната и общинските администрации, така и членовете на неправителствените организации по въпросите за изграждане на достъпна архитектурна среда за всички.

Не се популяризират и достатъчно материали за добри практики от други страни за изграждане на урбанистична среда и отделни постройки, които не изключват никого от достъп до тях. Това се отнася до хората с всички видове функционални увреждания, а не само за онези, които ползват инвалидни колички. Тук спадат и хора с намалено зрение и слух, както и с познавателни увреждания и намалена мобилност и способност за ориентация.

Обществото в България все още не е убедено, че изграждането на достъпна архитектурна среда е полезно за всички, а не само за хората с увреждания, както и в това, че достъпността за всички и универсалния дизайн е въпрос в много случаи на прости решения и обръщане на голямо внимание към детайлите и за постигането им не винаги са необходими много средства.

Въпреки че през последните години се забелязва известен напредък по отношение изграждането на достъпна архитектурна среда, в преобладаващата си част обществените сгради, спортните обекти и съоръжения, природните, културни и исторически обекти у нас все още не са достъпни за хора с увреждания. Много от изградените вече съоръжения за осигуряването на достъп за лица с намалена подвижност не отговарят на предвидените изисквания по нормативни документи или не работят. Може би най-фрапиращ пример за това са рамките в подлезите в гр. София, които са с такъв наклон, че не могат изобщо да се ползват от хора в инвалидни колички и майки с детски колички. Изградените асансьори на пл. „Орлов мост“ и Централната железопътна гара в София не работят или не се използват рационално. Допуска се използването на неподходящи и опасни тротоарни и подови настилки и др.

